

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ Черкаської обласної державної адміністрації
ДЕПАРТАМЕНТ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ Черкаського міськвиконкому
ДЕПАРТАМЕНТ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ Черкаської ОДА
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДПС У Черкаській області
УПРАВЛІННЯ ПІВНІЧНОГО ОФІСУ ДЕРЖАВНОЇ АУДИТОРСЬКОЇ СЛУЖБИ
В Черкаській області
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В Черкаській області
ЧЕРКАСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, м. ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
УПРАВЛІННЯ, м. КИЇВ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. С. КУЗНЕЦЯ, м. ХАРКІВ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, м. СУМИ
БАЛТІЙСЬКА МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ, м. РИГА, ЛАТВІЯ
ЧЕНСТОХОВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, м. ЧЕНСТОХОВА, ПОЛЬЩА
УНІВЕРСИТЕТ КИРИЛА І МЕФОДІЯ В м. СКОПЬЄ, ПІВНІЧНА МАКЕДОНІЯ
НЮРНБЕРЗЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ГЕОРГА ОМА, м. НЮРНБЕРГ, НІМЕЧЧИНА
УНІВЕРСИТЕТ ПУАТЬЄ, м. ПУАТЬЄ, ФРАНЦІЯ
УНІВЕРСИТЕТ АЛТІНБАС, ТУРЕЧЧИНА
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ У м. КАТОВИЦЕ, ПОЛЬЩА

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Матеріали XXII міжнародної науково-практичної конференції

20 листопада 2025 року

Черкаси, ЧДТУ, 2025

УДК 336 (477) (06)

Актуальні проблеми фінансової системи України [Електронний ресурс]: матеріали XXII міжнародної науково-практичної конференції: Черкаський державний технологічний університет, 20 листопада 2025 р. Черкаси, 2025. 369 с.

Основною метою конференції є обговорення та вирішення актуальних проблем фінансової системи України, грошово-кредитних механізмів регулювання економіки, управління фінансово-економічним потенціалом суб'єктів господарювання, розвитку банківської системи та інших актуальних проблем економічної науки, а також пошук конструктивних шляхів їх розв'язання.

Подані матеріали містять методологічні та методичні підходи, що можуть заслуговувати на увагу широкого кола фахівців.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова організаційного комітету: *Григор О.О.* – д.політ.н., професор, ректор Черкаського державного технологічного університету, м.Черкаси.

Заступник голови: *Демиденко В.В.* – к.е.н., доцент, декан факультету економіки та управління Черкаського державного технологічного університету, м.Черкаси.

Члени оргкомітету:

Гончаренко І.Г. – д.н.держ упр., професор, завідувач кафедри фінансів Черкаського державного технологічного університету, м.Черкаси.

Березіна О.Ю. – к.е.н., професор, професор кафедри фінансів Черкаського державного технологічного університету, м.Черкаси.

Петкова Л.О. – д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки та бізнесу Черкаського державного технологічного університету, м.Черкаси.

Булатова О.В. – д.е.н., професор, перший проректор Маріупольського державного університету, м. Київ.

Токарева В.І. – д.н.держ.упр., професор, директор Навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету, м. Київ.

Сідельникова Л.П. – д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування Херсонського національного технічного університету, м. Хмельницький.

Орлова Н.С. – д.н.держ.упр., професор, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, м.Харків.

Лебідь О.В. – к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, м.Харків.

Бережна Л.В. – к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів Черкаського державного технологічного університету, м.Черкаси.

Dorota Jelonek, – PhD, Czestochowa University of Technology, Department of Management (Czestochowa, Poland).

Aleksander Stanisław Wojnicki, – PhD, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Department of Management (Katowice, Poland).

Голова секретаріату: *Шевченко А.М.* – к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів Черкаського державного технологічного університету, м.Черкаси.

Організаційний комітет вважає за доцільне повідомити, що не всі положення і висновки окремих авторів є безперечними. Разом з тим, вважаємо можливим їх публікацію з метою обговорення.

підприємства, що у підсумку позитивно впливає на прогнозованість та стабільність здійснення такої діяльності промисловими підприємствами.

Література:

1. Скалюк Р. Управління фінансовою рівновагою промислових підприємств. Вісник ТНЕУ. 2013. № 4. С. 37-43.
2. Міняйло, В., Мисюк, В., & Левченко, Ю. (2022). Організаційні та методичні аспекти контролю фінансової діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*, (42). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-43>
3. Немсадзе Г.Г. Аналіз впливу фінансової архітектури на ефективність фінансової діяльності корпорацій. *Бізнес-інформ*. 2020. №7. С. 208–214.
4. Отенко І. П. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / І. П. Отенко, Г. Ф. Азаренков, Г. А. Іващенко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 156 с.

УДК 658.14/.17:658.15

Анна Шабатько – здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Науковий керівник – к.е.н., доц. Ольга Лега

Полтавський державний аграрний університет

ФІНАНСОВА КРИЗА ПІДПРИЄМСТВА: ФАКТОРИ ВИНИКНЕННЯ ТА ШЛЯХИ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ

Кризові явища на підприємстві проявляються насамперед у порушенні фінансової рівноваги та зниженні здатності ефективно здійснювати господарську діяльність. Вони супроводжуються затримками у виконанні фінансових зобов'язань перед кредиторами, постачальниками, працівниками та державою. У широкому значенні такі процеси є відображенням дисбалансу між доходами і витратами, власним та позиковим капіталом, а також свідченням нерационального використання ресурсів. Основними симптомами кризових процесів є стійке зростання збитковості, що підриває фінансову стійкість і створює загрозу банкрутства, а також падіння обсягів реалізації продукції чи послуг, що призводить до втрати ринкових позицій та зниження конкурентоспроможності. Додатковим негативним сигналом виступає накопичення простроченої заборгованості, яке не лише погіршує репутацію підприємства, а й провокує судові позови та ускладнює доступ до кредитних ресурсів. Не менш небезпечним є зниження ліквідності активів, коли підприємство втрачає можливість швидко трансформувати їх у грошові кошти для покриття поточних зобов'язань. Це тягне за собою порушення платіжної

дисципліни та фінансові санкції. Подібні наслідки має й скорочення обігових коштів, що обмежує фінансування виробництва та створює ризики затримки виплат постачальникам і працівникам. Особливої уваги заслуговує зменшення власного капіталу, яке послаблює фінансову стійкість та ускладнює залучення інвестицій. Негативним проявом кризи є також погіршення структури балансу, коли активи і пасиви перебувають у стані дисбалансу, що робить фінансове планування непередбачуваним і ризикованим. До цього додається зниження рентабельності, яке зменшує ефективність використання ресурсів, знижує інвестиційну привабливість і блокує можливості для модернізації. У підсумку кризові явища виявляються у відсутності потенціалу для розвитку: підприємство втрачає здатність оновлювати основні засоби, впроваджувати інновації, підтримувати конкурентні переваги. Це призводить до поступового відставання від ринку, зниження його частки та загрози втрати перспектив.

Тож, кризові процеси мають комплексний характер, охоплюючи фінансові, виробничі й організаційні сфери діяльності підприємства. Вони не лише сигналізують про проблеми, а й формують реальні загрози для стабільності бізнесу. Своєчасне виявлення таких симптомів дає можливість оперативно реагувати на негативні зміни, мінімізувати ризики банкрутства та створити підґрунтя для стабілізації фінансово-економічного становища підприємства. Разом із тим, кризові процеси рідко виникають ізольовано. Вони формуються під впливом комплексу причин, які можна поділити на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх чинників належать неефективне управління, завищені витрати, низька продуктивність праці та слабка маркетингова стратегія. Серед зовнішніх виділяють економічну нестабільність, інфляційні процеси, коливання валютних курсів, зміни попиту та зростання конкуренції. Сукупність цих факторів створює підґрунтя для фінансових труднощів і дестабілізує діяльність підприємства, що відображено у таблиці 1.

Фінансова криза на підприємстві зазвичай виникає не через один окремий фактор, а в результаті їх взаємодії. Наприклад, високі витрати у поєднанні зі зниженням попиту на продукцію можуть швидко призвести до дефіциту оборотних коштів та нарощування боргів. Саме тому для запобігання кризі надзвичайно важливо регулярно аналізувати як внутрішні, так і зовнішні ризики та впроваджувати механізми раннього реагування.

Наслідки кризи торкаються всіх аспектів діяльності: зменшується прибутковість, ускладнюється фінансування розвитку та своєчасна виплата заробітної плати, погіршується ліквідність, накопичуються борги. Криза також впливає на ринкові позиції - втрата конкурентоспроможності, скорочення частки ринку та погіршення репутації зменшують привабливість для інвесторів і партнерів. Соціальні наслідки включають скорочення персоналу, зниження мотивації та конфлікти у колективі. У крайніх випадках криза може призвести до банкрутства та ліквідації. Саме тому своєчасне виявлення ознак та впровадження антикризових заходів є ключовим для стабільності та розвитку підприємства.

Причини виникнення фінансової кризи на підприємстві

Категорія факторів	Основні причини	Опис впливу
Внутрішні	Неефективне управління фінансами та ресурсами	Порушує баланс між доходами та витратами, знижує ефективність використання ресурсів
	Завищені витрати виробництва	Зменшують прибуток і створюють фінансовий тиск
	Низька продуктивність праці	Ускладнює досягнення планових показників і рентабельності
	Слабка маркетингова стратегія	Знижує попит на продукцію та доходи підприємства
	Недостатня інноваційна діяльність	Обмежує конкурентоспроможність і розвиток підприємства
	Надмірне боргове навантаження	Збільшує фінансові ризики та ймовірність неплатоспроможності
Зовнішні	Економічна нестабільність	Коливання ринку та доходів, що погіршують фінансову стабільність
	Інфляція	Зменшує купівельну спроможність і впливає на собівартість продукції
	Коливання валютних курсів	Ускладнює розрахунки з іноземними партнерами та впливає на вартість імпорту/експорту
	Зниження попиту на продукцію чи послуги	Зменшує обсяги продажу і доходи підприємства
	Зростання конкуренції	Підвищує тиск на ціни та скорочує ринкову частку підприємства
	Зміни в податковому та регуляторному законодавстві	Можуть збільшити витрати або обмежити можливості для діяльності
	Політичні ризики	Впливають на стабільність бізнесу та інвестиційний клімат
	Глобальні виклики (світові фінансові кризи, пандемії)	Раптово знижують доходи та можуть спричинити кризову ситуацію навіть при ефективному управлінні

Джерело: побудовано на підставі [1; 2; 3; 4]

Найбільш ефективними способами подолання фінансових труднощів є заходи, що дозволяють відновити платоспроможність і стабілізувати діяльність підприємства. Основні методи наведені в таблиці 2.

Застосування зазначених заходів створює базові умови для стабілізації фінансового стану підприємства, але для стійких результатів їх слід доповнювати іншими антикризовими механізмами. Важливе залучення додаткових ресурсів - інвестицій або кредитів, що покривають дефіцит обігових коштів і фінансують виробництво та комерційну діяльність. Підвищення управлінської ефективності через контроль витрат, бюджетування, аналіз фінансових потоків і стратегічні рішення допомагає уникнути повторних криз. Антикризове управління персоналом і ресурсами, що включає мотивацію, оптимізацію чисельності, підвищення продуктивності та раціональне

Шляхи подолання фінансової кризи на підприємстві

Заходи	Опис ефекту для підприємства
Фінансова санація	Реструктуризація боргів, скорочення фінансових зобов'язань, поліпшення ліквідності, відновлення довіри кредиторів та інвесторів
Оптимізація витрат	Скорочення непотрібних витрат, підвищення ефективності використання ресурсів
Підвищення ефективності виробництва	Збільшення продуктивності праці, підвищення рентабельності та доходів
Збільшення доходів	Зростання фінансової стабільності, покращення грошового потоку підприємства
Відновлення довіри кредиторів та інвесторів	Покращення інвестиційної привабливості, стабілізація фінансування

Джерело: побудовано на підставі [1; 2; 3; 4]

Комплексний підхід дозволяє не лише подолати кризу, а й забезпечити стабільний розвиток. Ефективна санація, реструктуризація боргів, оптимізація витрат і залучення ресурсів відновлюють платоспроможність і сприяють розвитку підприємства. Особлива роль належить антикризовому менеджменту, що контролює фінансові потоки, раціонально використовує ресурси і підвищує ефективність управління персоналом.

Отже, успішне подолання фінансової кризи потребує комплексного підходу, своєчасної діагностики та системного управління, що забезпечує стабілізацію та довгостроковий розвиток підприємства. Особлива роль належить антикризовому менеджменту, що контролює фінансові потоки, раціонально використовує ресурси і підвищує ефективність управління персоналом.

Література:

1. Григорян Р. Х. Теоретичні основи виникнення та розвитку кризових явищ в економічних системах. *Економіка та управління АПК*. 2024. № 1. С. 59–73. URL:

https://econommeneg.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/economika/hryhorian_1_2024_59-73_1.pdf.

2. Краузе О. І., Синькевич Н. І., Юрик Н. Є. Економічний аналіз та контроль кризових явищ у діяльності підприємств. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2024. Т. 86, № 1. С. 14–24. (Економіка). URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/44742/2/GEJ_2024v86n1_Krause_O-Economic_analysis_and_control_14-24.pdf.

3. Кіртока Р. Г., Спасенко А. В. Теоретико-методичні основи формування антикризового управління на підприємстві. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2024. Т. 29, вип. 4(102). С. 61–66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/4-102-9>.

4. Перерва П. Г., Лега О. В., Тютюнник С. В., Тютюнник Ю. М. Прибуток як основа фінансової стійкості та стратегічного розвитку підприємства.

Добринська Ю. До питання фінансового забезпечення соціального захисту у період військового стану	102
Кальченко О., Федяй Я. Особливості фінансової діяльності агропромислових підприємств	105
Лукий Р. Фінансове забезпечення соціального захисту в Україні в умовах воєнного стану	108
Лядецький А. Методи та підходи до оцінки інвестиційної привабливості підприємств	111
Мартинюк М. Напрямки підвищення фінансової спроможності територіальної громади	114
Мельниченко Д. Проблеми сучасності малого та середнього бізнесу	117
Мірошніченко Ю. Фінанси бізнесу, громад та соціальної сфери в Україні в умовах сьогодення	119
Оруджов О. Забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва на засадах контролінгу	122
Паламарчук Н. Трансформація фінансового механізму подолання енергетичної бідності: від субсидування споживання до інвестування в енергомодернізацію	125
Панасенко Д. Фінансові механізми повоєнної відбудови та реінтеграція деокупованих територій України	127
Таланов Д. Фінансування розвитку аграрних підприємств	130
Франчук В. До питання фінансової підтримки територіальних громад для відбудови України	132
Чабарай О. Трансформація системи соціального страхування України в умовах повномасштабної війни	137
Чередніченко І. Особливості використання фінансового ризик-менеджменту у діяльності будівельних підприємств	140
Чут М. Особливості фінансової діяльності промислових підприємств	143
Шабатько А. Фінансова криза підприємства: фактори виникнення та шляхи нейтралізації	145
Якимченко В. Благодійний сектор України: трансформація та міжнародне визнання	149

Секція 5. Фінансові ринки, фінансові посередники

Заєць В. Перспективи розвитку фінансового ринку України	152
Карлін М. «Зелені» облігації як умова розвитку «зеленої» економіки в Україні	155
Малихін А. Особливості функціонування ринку фінансових послуг в умовах сучасних викликів	158
Тірнак А. Індикатори грошового та валютних ринків України: оцінка надійності, методологічні виклики та напрями вдосконалення	161

*XXII міжнародна науково-практична конференція
«Актуальні проблеми фінансової системи України»*

Наукове електронне видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

**МАТЕРІАЛИ XXII МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

20 листопада 2025 року

В авторській редакції

Гарн. Times New Roman. Обл.-вид. арк. 12,05.

Черкаський державний технологічний університет
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 896 від 16.04.2002 р.
бульвар Шевченка, 460, м. Черкаси, 18006.

Кафедра фінансів ЧДТУ finance@chdtu.edu.ua